

I. CZYTANIE ZE ZROZUMIENIEM

Inuici wierzyli, że zorza jest odbiciem płomieni z królestwa śmierci, a świetliste tańczące draperie to wyrwijące się dusze zmarłych i nienarodzonych jeszcze niemowląt. Na czas pożaru nieba chowali dzieci, by świetlna kurtyna, opadając nie spaliła im włosów lub – co gorsza – nie zabrała im głowy. Chińczycy przekonani byli, że z chłodnych światel zorzy wykluwają się smoki. Askąd biorą się same zorze? Nauka odpowiedziała i dziś mądrzejsi o jej zdobycze wiemy już, że... naprawdę jest czego się bać.

Sprawcą zórz jest Słońce, dokładniej – wiatr słoneczny, czyli strumień naładowanych cząstek, wyrzucany przez gwiazdę. Nie dosięgają one powierzchni Ziemi – chroni nas przed ich uderzeniami pole magnetyczne, które kieruje główne poddmuchy wiatru w stronę biegunów planety. Tam, rozpędzone do prędkości bliskiej 60 tys. km/s elektrony ze Słońca rozpalają atmosferę. Zderzając się z cząsteczkami powietrza, wywołują ich świecenie – na tej samej zasadzie jak to się dzieje w neonówce. Tyle, że neonówka działa pod napięciem 230 V i przepływa przez nią prąd 15 A. Zorza „podłączona” jest do napięcia 50 000 V i prądu o niewyobrażalnym natężeniu 20 mln Amperów.

Tak potężne napięcia potrafią wzbudzić prądy w skorupie ziemskiej i we wszystkich przewodnikach: szynach kolejowych, rurociągach, międzykontynentalnych kablach komunikacyjnych, przewodach trakcji elektrycznych, którymi opleciona jest planeta. Całym kohortom rozwścieczonych chińskich smoków nie udało się poczynić tylu szkód, ile wywołują te błędzące prądy. Płynąc rurociągami nawykłymi do transportu gazu i ropy, ale nie elektryczności, powodują ich korozję. 4 czerwca 1989 roku w wyniku wybuchu uszkodzonego odcinka syberyjskiego gazociągu, spłonęły dwa pociągi pasażerskie i zginęło 500 osób. W tym samym roku awaria kanadyjskiej sieci energetycznej wywołana przeciążeniem przez indukowane prądy, na pół doby pogrążyła w ciemnościach całą prowincję Quebec, zamknięte były metro i lotniska, nie działały światła drogowe. Irena Cieślińska, *Światła Północy*. [w:] „Poznaj świat” nr 12/2008, s.46.

1. W przytoczonym fragmencie czytamy o:

- A) powstawaniu zjawiska zorzy
- B) produkcji neonówek
- C) dawnych mitach i legendach
- D) kolei transsyberyjskiej

2. Ze zjawiskiem zorzy łączy się prymitywna wiara w:

- A) siłę pola magnetycznego
- B) istnienie świata zmarłych
- C) złe moce
- D) potęgę smoków

3. Zorza pojawia się na skutek:

- A) odbicia promieni słonecznych
- B) działania wiatru słonecznego
- C) dotarcia strumienia elektronów do atmosfery
- D) wnikania w Ziemię słonecznego żaru

4. Zorza nie dotyka powierzchni Ziemi, ponieważ:

- A) ma zbyt małą siłę oddziaływania
- B) napotyka na działanie pola magnetycznego
- C) spala się w atmosferze
- D) rozplywa się w przestrzeni kosmicznej

5. Zorza wywołuje ogromne szkody ze względu na to, że:

- A) „działa” pod wysokim napięciem
- B) występuje bardzo często
- C) obejmuje swym zasięgiem niemal całą Ziemię
- D) wzbudza prądy w skorupie Ziemi

6. Szkada uczyniona przez zorzę to:

- A) rozbudzenie kohorty smoków
- B) śmierć 500 osób
- C) awaria sieci energetycznej
- D) katastrofa kolejowa

II. NAUKA O JĘZYKU

7. Czasownik w formie nieosobowej został zastosowany w zdaniu:

- A) Załączono odpisy dokumentów.
- B) Postanowiliśmy dać im nauczkę.
- C) Wiatr był silny i dokuczliwy.
- D) Zepsuty zegar wciąż wskazywał ósmą.

8. Tylko nieodmienne wyrazy zawiera szereg:

- A) on, ale, już
- B) więc, kiedy, pod
- C) lub, bo, zaraz
- D) taki, ach, oraz

9. Nieprawidłowo zastosowano zaimek w zdaniu:

- A) Weź tą książkę.
- B) Daj mnie jabłko.
- C) Zasłoń te okno.
- D) Nie znam go.

10. Prawidłowo określono przypadek rzeczownika w zdaniu:

- A) Zjadł ciastko. - mianownik
- B) Pływał po morzu. - celownik
- C) Wykonał to własnymi rękoma. - miejscownik
- D) Zobaczył przyjaciół. - dopełniacz

11. Błędnie zapisano wyrażenie przymkowe:

- A) z ponad chmur
- B) przedemną
- C) poza nim
- D) pomiędzy kamieni

12. Zaimek dzierżawczy znajduje się w zdaniu:

- A) Oni zawsze nam dokuczają.
- B) To są jej zeszyty.
- C) Mój brat znowu się spóźnił.
- D) Nie znam twoich planów.

13. Partykułą jest wyraz:

- A) może
- B) nigdy
- C) tam
- D) chyba

14. Czasownik w trybie przypuszczającym zastosowano w zdaniu:

- A) Może być mi pomógł?
- B) Chcielibyśmy odpocząć.
- C) Chodźmy do kina!
- D) Teraz chętnie bym zaczerpnął trochę świeżego powietrza.

15. Przysłówek znajduje się w zdaniu:

- A) Pomagają sobie nawzajem.
- B) Wszystko robisz na opak.
- C) Szliśmy po omacku przez ciemne korytarze.
- D) Wzniósł się ponad obłoki.

16. Synonimami są wyrazy:

- A) kwiat i bukiet
- B) niefrasobliwy i bez troski
- C) cynizm i rozterka
- D) absurdalny i niedorzeczny

17. Antonimami są wyrazy, które:

- A) mają podobne znaczenie
- B) mają wiele znaczeń
- C) wyszły z użycia
- D) zmieniły znaczenie

18. Orzeczenie imienne zastosowano w zdaniu:

- A) On jest zmęczony.
- B) Ona jest w Paryżu.
- C) Oni są artystami.
- D) Zostaliśmy tam dłużej.

III. LITERATURA

19. Cechą dramatu jest:

- A) dialog
- B) liryzm
- C) punkt kulminacyjny
- D) brak narratora

20. Ksiądz Robak pokutował za:

- A) zdradę ojczyzny
- B) zabójstwo Stolnika
- C) porwanie ukochanej
- D) unieszczęśliwienie żony

21. Podczas pobytu w zamku Gerwazy opowiedział Hrabie o:

- A) miłości Jacka Soplicy do Ewy
- B) ataku Moskali na zamek
- C) czarnej polewce
- D) uratowaniu Tadeusza przez księdza Robaka

22. Uczuciem miłości darzyli się bohaterowie przedstawieni w szeregu:

- A) Orfeusz i Eurydyka
- B) Pigmalion i Galatea
- C) Odyseusz i Penelopa
- D) Parys i Helena

23. W wojnie trojańskiej pod dowództwem Agamemnona walczyli:

- A) Odyseusz
- B) Hektor
- C) Achilles
- D) Patroklos

24. Prawidłowo przypisano bogom ich domeny w szeregu:

- A) bóg wojny - Ares
- B) bogini miłości - Artemida
- C) bogini mądrości - Afrodyta
- D) bogini płodów rolnych - Demeter

25. Jan Kochanowski jest autorem:

- A) pieśni
- B) fraszek
- C) trenów
- D) dramatu

26. Zdarzeniem ukazanym w utworze J. Kochanowskiego „O doktorze Hiszpanie” jest:

- A) zabawa biesiadników
- B) odejście doktora
- C) choroba gospodarza
- D) wtargnięcie gości do domu doktora

27. Składając rycerskie śluby, Zbyszko obiecał Danusi:

- A) małżeństwo
- B) wierność
- C) krzyżackie czuby
- D) bogactwo

28. W powieści H. Sienkiewicza pt. „Krzyżacy” czytamy, że:

- A) Jagienka nakryła Zbyszka nałęczką
- B) Krzyżacy porwali Danusię z domu w Spychowie
- C) Jurand odbił Danusię z rąk krzyżackich
- D) Zbyszko poślubił Jagienkę

29. Powieścią historyczną jest utwór, w którym:

- A) są przedstawione fakty z przeszłości
- B) pisarz był bezpośrednim świadkiem zdarzeń
- C) pisarz czerpie wiedzę z kronik, pamiętników itp.
- D) są tylko bohaterowie fikcyjni

30. Do epiki należy utwór pt.:

- A) „Iliada” Homera
- B) „Syzyfowe prace” S. Żeromskiego
- C) „Podziękowanie” J. Twardowskiego
- D) „Niektórzy lubią poezję” W. Szyborskiej